

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה", שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש את שערו לזיכרון וינסונסקי. דיוגשווילי, הידוע יותר בשם סטאלין. במדור המפלגות תוארה הרתתו של יונה כסה מכהותו, כמוזכר מפא"י. מדור המישישטי לממשלה, נגד על מאבקו של חיים כהן, היועץ המישישטי לממשלה, נגד מערכת המישישט. כתבה נוספת במדור נשאה את הכותרת, "האם שיקר קסטנר?" בן פורסמה בגיליון כתבת-צבע מוזמנו של צוות שייטים צרפתי, שעבר בסירות קאנו במורד הנילוס.

במדור המדע של השבועון פורסם תחקיר מקיף תחת הכו-

החלוציות שקדמה לגוש-אמונים * תעודה מישטרית לעיתונאי * כישרונות מישפחת שלונסקי

העולם הזה

השני הגדול מאחורי השני בבית-המקדש

רצח סטאלין

"העולם הזה" 963
תאריך: 29.3.1956

הקול היה טוב מדי כדי שיישמע רק מעל עלימות החצץ. אחרי שהשתתפה בנסיגות הראשונות להקמת אופרה בארץ, עברה ללמוד לאיטליה, ומשם לצרפת. עם פרוץ מלחמת-העולם השנייה היא נסעה לארצות-הברית.

מספרת אידה על מה שהיא רואה כי חווייתה האמנותית הגדולה ביותר: "עמדי להופיע בכפר קנדי מרוחק בי צפון. בני הכפר לא ידעו בכלל מה זה קונצרט. שאלו את הכומר, שהסביר להם שזה דומה לתפילה בכנסייה, וכי עליהם להתנהג כאלו נמצאו בתפילה. מחוסר מקום אחר נערך הקונצרט בכנסייה. אף פעם לא הבין אותו קהל כמו בהור פעה זו."

לשון הרבים איננה מלאכותית במיקרה זה. הכוונה לבעלה, הפסנתרן והמלחין רור דולף גר, אחיו של המנצח הידוע וולטר גר, המלווה אותה בכל הופעותיה, ושעשה זאת גם הפעם, כאשר חופיע בארץ בי סירת רסיטאלים בשירי בארטוק ושוברט.

אנשים

● אחרי הצגת מילחמת בני-אור לטור בת קרן-המגן ניגש רבי-אלוף משה דיין למחזאי משה שמיר, וסיכם את דעתו על היצירה המילחמית: "שר-ביטחון איני יודע אם תוכל להיות. אבל דרמטורג בטח תוכל להיות!"

● במכתב אל דויד בן-גוריון הציע חושב חופה, טוביה פרידמן, לתרום לי-קרן המגן תרומה מיוחדת במינה: מיסר מכים שונים בתחיתתם של הפיתור אדולף היטלר, מפקד חיל-האוויר הנאצי, הר-מאן גרינג, מפקד פלוגות האס-אס, היינריך הימלר, המפקד העליון של הצבא הגרמני, הגנרל וילהלם קייפל ואחרים. לדעת התורם אפשר להשיג תמור רת מיסמכים אלה סכום של אלף ל"י.

● הבמאי היי קייזר, המביים כעת את הצגת מראה מעל הגשר מאת ארתור מילר, בא אל שחקניו בתביעות קיצור צוניות. לקראת הצגת הבכורה, שתיערך בראשית החודש הבא, הוא דורש מהשחקנים שישלחו רכיר לצבוע את שיערה הבלונדי לשחור, ואילו השחקן הצעיר יוסף בנאי נדרש להבהיר את שערו הר שחור כפחם לבלונדי.

● חבר-הכנסת יוחנן באדר, בהגידירו את דיון התקציב במליאת הכנסת: "זה לא דיון. זה מירון!"

● העיתונאי אורי קיסרי: "גוף האשה הוא קניינה ושיר רק לה. לעולם איני היא מוסרת אותו — אפילו כאשר היא מוסרת את עצמה."

● חבר-הכנסת יגאל אלון, באסיפה של המגבית המאוחדת בארצות-הברית: "הייתי מסכים לקבל כסף מהשטן, אפילו מהקומוניסטים."

קלית. אחותו האחת, ורדינה שלונסקי, ידועה כמלחינה. אחותו השנייה, אידה שלונסקי-גר, ששמה האמנותי הוא נינה ולרי, היא זמרת ידועה, ואחיינה, יהלי ווגמן, בן אחותו פאניה, המורה לפסנתר, ידוע כפסנתרן *.

אומר שלונסקי בחיוך: "את כל כיש-רונותינו ירשנו מאבינו, שהיה משורר, חזן לעת-מצוא ומלחין עממי." השבוע היתה לשלונסקי הזדמנות לחבק את אחותו הזמרת נינה ולרי (אידה), אותה לא ראה שנים רבות.

חווייה בכנסייה. נינה, בעלת מצור סופראן מלא, אינה דמות בלתי-ידועה בי צרפת. הזמרת גבוהה-הקומה ואדמות-השיער ידועה בעיקר ביכולת שלה לשיר את שוברט, בלה בארטוק וארנולד שנברג. ותיקי גודר-העבודה בארץ זוכרים עדיין כיצד היתה אידה שלונסקי התמירה מני-עימה את ערביהם בעין-חרוד בקול ערב וחזק, כשאחיה, אברהם, יושב לצידה.

* ווגמן, הפך כעבור שנים למנצח הממטע להופיע ברבים. חי בקיבוץ שמיר.

לנוע בשטח ללא רשיון המושל הצבאי. השוטרים המעוצבים לא אהרו ביותר את ירמיהו שמואלי, וטענו, מאוחר יותר, ש-הוא דחף אותם. ירמיהו טען בדיוק את ההיפך. הית זה הוא שנדחף, אמר, ונוסף על כך גם הועלב בגסות. הוא נעצר, הואשם בהעלבה ובתקיפה של שוטרים. השבוע החל מתברר דינו בבית-מישיש-פט השלום בחיפה. טען שמואלי: "ישבתי בכלא ברומניה בתקופת הפאשיזם, בארץ בתקופת המנדט. כנראה שהגיע זמני לשבת בבית-סוהר עבור חופש העיתונות במדי-נתישראל."

פרט טפל לחלוטין: ירמיהו שמואלי, עי-תונאי ותיק, לא זכה השנה מסיבות טכ-ניות לקבל תעודת-עיתונאי ממשלתית. הי-טעונה אישור מטעם מטה המישישטרה.

מוסיקה

זכרונות מעין-חרוד

אברהם שלונסקי נקלע למישפחה מוסי-

חמונת סטאלין

בשגרירות הסובייטית ברמת-גן, למחרת נאומו המהפ-כני של ניקיטה כרושצ'וב בוועידה ה-20 של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית. בו היכה על חטאי הסטאליניזם, היה מכשיר הטלפון של השגריר, אלכסנדר אברמוב, עסוק בלי הרף. הוא נשאל: "האם התמונה של סטאלין התלויה בכניסה בית השגרירות עודנה במקומה?" התשובה שלא ניתנה: כן.

נוער

כיפה כחולה

סימן ההיכר של חבר תנועת בני-עקיבא היא הכיפה הכחולה הסרוגה. מאחר ש-הכיפה נחבשת על-ידי גבר, אך נסרגת בידי אשה, הרי היא משמשת לרוב גם התחלה של רומן.

השבוע פשטו כ-500 חובשי כיפות כאלה על הגג, עסקו בביצורים. מנהיגי תנועתם רצו כי יצמצמו את פעולתם ליישובים הדתיים, אך נתקלו בתשובה נמרצת של המתנדבים: "מה ההבדל?"

כך זכו רבים מקיבוצי השומרה-הצעיר זו הפעם הראשונה לראות ספר תורה. שאל ילד באחד ממשקי השומרה-הצעיר, בראותו גבר לבוש ארבע כנפות: "מה זה?" השיבה ילדה, בת המשק: "זה חזייה של גברים!"

מוקש בגבולות. טרקטור סחב עגלה שטוחה, עמוסה מתנודים ובני-משק, לעבר חצר משק גבולות אחר יום שטעל מפרך, לשהידהדת התפוצצות בגוף השל עמל רוב יושבי העגלה נפצעו מהתפוצצות הר מוקש, והועברו באמבולנס לבית-החולים בבאר-שבע. רובם היו חברי בני-עקיבא. אמר מזכיר-הפנים של אחד ממשקי השור מרה-הצעיר: "מה שעשו הנערים האלה למען הדת, לא עשו אלף הפגנות ומחאות!"

עיתונות

אי ש בלתי-אהוד

ירמיהו שמואלי, כתבו הבלונדי של על החשומר בצפון לא היה אהוד ביותר על גורמים מסויימים. הסיבה: שמואלי גילה שערוריות רבות. גרם לטילוק סגן מהל נמל חיפה, דויד אדירי, לסילוק ראש עיריית עכו, ברוך גוי, גילה את פרשת מנהל בית-הספר באשקלון שנאשם במערי לה ככספים, וידע לספר כיצד מתארחים קציני מישישטרה אצל מבריה-גבול ידועים. כאשר פנה לפני כעשרה חודשים אל עמוס בן-גוריון, ביקש ראיון, נתקבל בי-סבר פנים יפות. סגן המפקח הכללי של המישישטרה, שחשב כי לפניו כתבלב קטן ובלתי-חשוב הרוצה לשבח, נדהם כאשר הציג ירמיהו שמואלי בפניו. בפשטות וללא גיגוני טכס, את השאלה אם הוא חבר קואופרטיב כורים.

מאז נפתחו ונסגרו תיקים רבים במישי-טרה. העולם הזה, שערך חקירה דומה, הקדים את שמואלי עני-הכרס בפירסום מסקנותיו ביחס לעמוס בן-גוריון. אולם שמואלי לא נשכח על-ידי המישישטרה.

הצד השני של התקיפה. בי-28 בי-אוקטובר אשתקד נעצרו חמישה ערבים ממוזעה, השוכנת במרחק כמה מטרים מ-קיבוץ עברון, שבאו למישרדי המועצה המקומית בעברון לסידור ענייניהם. הם נעצרו על-ידי מישישטרת נהריה. אשמתם, כך הוסבר להם, היא שעברו על פקודות המימשל הצבאי, שפקד על כך שלא ייכנס אדם ולא יצא משטח קיבוץ עברון אלא ברשיון מיוחד של המושל הצבאי.

ירמיהו שמואלי, שהוא חבר קיבוץ עבי-רון, נסע למישישטרת נהריה כדי לריב את ריבם של הערבים שכניו, וטען כי אם כך הם פני הדברים, הרי שגם הוא אינו רשאי